

کتابتیں

ISSN : 2228-5679

[illegible]

ابراهیم بن حکم بن ظهیر ❖ جایگاه علمی اجتماعی ابن مخلد، از اساتید سنی مذهب شیخ طوسی ❖ حقیقه ایمان شهید ثانی یا ایضاح
البیان زین الدین بن محسن عاملی ❖ چگونگی مرجعیت و نشر فتاوی شیخ اعظم انصاری ❖ حاج شیخ جعفر شوشتری ❖ دکتر سید محمد
علی شهرستانی ❖ زندگی نامه های خودنوشت شیخ حسین واعظ شوشتری، محمد تقی نیرتیری، میرزا محمد حسین نائینی و شیخ محمد غروی
سندی از حدود هشتاد سال پیش راجع به تحول در حوزه نجف اشرف ❖ پنج نامه منتشر نشده از استاد فقید دکتر ابوالقاسم گرجی ❖ هبه نامه
و وصیت نامه سید دلدار علی ❖ سه اجازه از بزرگان حله ❖ اجازه ابن ابی جمهور به سید حسن بن ابراهیم بن یوسف بن ابی شبانه
بیست و پنج رساله در موضوع نذر بعد از وفات ❖ نگاهی به الاخبار الدخیله ❖ الاربعین فی امامه امیر المؤمنین ❖ آفاق نجف ❖
گزارش سفری به ریاض ❖ تصحیح اعیان الشیعه ❖ نامه شیخ آقا بزرگ تهرانی به آیه الله ملا محمد جواد صفای
نکته ها ❖ آثار نو یافته

کتاب پیوست: مُلحق امل الامل

کتاب شناسی آثار صدر الافاضل (۱۲۶۸ - ۱۳۵۰)

علی غلامزاده

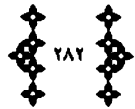
سيرة صدر الافاضل

همراه کتابت في مقالته المختصرة سيرة الطيف علي النصيري الاميني الملقب بصدر الافاضل والمعروف بدانش تيريزي (۱۲۶۸ - ۱۳۵۰)، مع آراء الاحاطم فيه، ثم يذكر قائمة باسياه ۱۵۲ كتابا ورسالة من تأليفاته معروفة بوصف مختصر لكل واحد منها ونسخه الخطية او المطبوعة المعروفة. واكثر مؤلفات هذا العالم تتمحور في الفنون الادبية الفارسية والعربية المختلفة.

چکیده: نگارنده، شرح حال مختصر لطف علی نصیری امینی ملقب به صدر الافاضل و مشهور به دانش تیریزی (۱۲۶۸ - ۱۳۵۰ هجری قمری) و نظرات بزرگان در مورد او را می آورد. سپس فهرستی از ۱۵۲ کتاب و رساله او با ذکر اوصاف و به صورت مختصر آورده و در مورد هر کدام، به نسخه های خطی و چاپی شناخته شده آن اشاره می کند. بیشتر این آثار در فنون مختلف ادب فارسی و عربی هستند. کلید واژه: صدر الافاضل، لطف علی، علمای شیعه - قرن ۱۴ ادبیات فارسی - دانشمندان قرن ۱۴ ادبیات عربی - دانشمندان قرن ۱۴

کتاب شناسی (۲)
سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان (۱۳۸۹)

کتاب شناسی
کتاب شناسی آثار صدر الافاضل (۱۲۶۸ - ۱۳۵۰)

سرآغاز

نام او محمد علی موصوف به لطفعلی نصیری امینی است. او را آن جهت نصیری می‌نامند که نسبش به خواجه نصیرالدین طوسی علیه الرحمة می‌رسد. امینی هم به جهت لقب امین السفرانی مرحوم پدرشان بوده است و به ایشان هم اطلاق می‌شده است، البته امروزه فرزندان و اعقاب ایشان بیشتر به نصیری معروفند.

از نیا و نسب، تبریزی است و زاده شیراز و ساکن تهران، بدینسان تبریزیان او را دانش تبریزی خوانند و شیرازیان او را دانش شیرازی گویند.

خود بیشتر راغب بود او را تبریزی بنامند؛ آنچنان که در شرح حال خود نوشت او که «عبرت» آن را ثبت کرده^۱؛ خود را تبریزی خوانده است. او همچنین در یادداشت‌هایی بر روی نسخه‌های ملکی خود، این نسبت را به کار برده است^۲.

در سال ۱۳۳۱ هجری که می‌خواستند برای تعلیم سلطان عصریکی را انتخاب کنند، از میان دانشمندان و علمای عصر به اتفاق آراء ایشان را برمی‌گزینند تا شاهزادگان علی‌الخصوص احمد شاه قاجار، زیر نظر این عالم فرزانه رشد و نمو و تعلیم یابد.

از نگاه دیگران

مرحوم آقا سید مرتضی متخلص به رفعت فرزند مرحوم شمس‌الدیاب در سنه ۱۲۸۸ درباره او می‌گوید:

هو العالم المنطيق النحرير، والشاعر الذليق الطليق، لسن مصقع، ادیب اريب، اروع ذود رايه...
ظاهرش از کمال آراسته، و باطنش بضمون الظاهر عنوان الباطن پیراسته، صیت تحقیق و تحقش گوی سبقت و تفوق از همگنان بریده... ابیانش ناسخ سخنان سبحان و حسان گشت، در هر فنی از فنون نظم چنان مقتدر شد که حیرت اولوالایمه و عبرت خداوندان افکار گشت، وقتی رساله‌ای از خیالات ابکارش به نظر استاد کاملی رسیده بود در پشت آن کتاب نگاشته بود:

هوش ربای خرد است این کتاب بهر از این چشم هنرین ندید^۳

مرحوم عبرت مصاحبی نائینی از او چنین یاد می‌کند:

یکی از شعرای معاصرین که سرآمد ادباء و فضلالی عصرش می‌توان شمرد، فخر المتقدمین و ذخیر المتأخرین آقا محمد علی المدعو لطفعلی والملقب بصدر الافاضل دامت برکاته بود...^۴

محمد علی تربیت نیز می‌گوید:

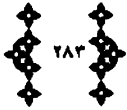
آقا لطفعلی بن محمد کاظم تبریزی ملقب به صدر الافاضل، از ادباء معروف و از

۱. تذکره مدینه الأدب ج ۲، ص ۸۹۷.
۲. کتاب و کتاب‌پژوهی، بهارک ۶، بهشتی، جواد،
لبه پژوهش، ش ۱۳۲، ص ۵۱.

۳. تاریخ تذکره‌های فارس، ج ۱، ص ۳۶۶-۳۶۷.

۴. تذکره مدینه الأدب ج ۲، ص ۸۹۷.

فضلائی مشهور آذربایجان است. در نظم و نثر پارسی و عربی سرآمد عهد خود بوده...
اشعار زیادی از قصائد و غزلیات و مثنوی به عربی و پارسی گفته و کتب زیادی
تألیف کرده است.^۹

رکن زاده آدمیت درباره اش می گوید:

از فضلا و دانشمندان و نویسندگان و شعراء و خوشنویسان معروف معاصر است.

در ادامه برای ایشان ۱۲۲ مورد کتاب و رساله و حواشی و تعلیقات به زبان فارسی و عربی را بر
می شمرد و می افزاید:

استاد دانش در فقه و اصول، مولانا قاسم فند هاری مشهور به جناب و مولانا محمد
مؤمن کاشانی و آخوند مولی غلام حسین طهرانی و میرزا حسن مجتهد آشتیانی و
شیخ عبدالنبی مجتهد نوری و شیخ محمود معرب و شیخ محمود عراقی و شیخ
محمد حسن قمی و سایرین بوده اند. و استادان ریاضی او شیخ عبدالنبی نوری
و میرزا حسین خراسانی و میرزا حسن طارمی، شیخ ابراهیم زنجانی، میرزا حسین
سبزواری، شیخ محمد منجم شوشتری؛ و استاد حکمت و کلام، شیخ عبدالنبی،
میرزا حسین کرمانشاهی، آقا علی مدرس زنوزی، میرزا ابوالحسن جلوه اصفهانی؛ و
استاد طب از میرزا محمد حسین سلطان الفلاسفة، صدر الاطباء خراسانی، میرزا
رضی حکیم باشی؛ در تصوف: آقا محمد رضا قمشه ای؛ در قرائت: حسین قاری
متولی امامزاده یحیی، ابوالحسن خرقانی؛ در شیمی: میرزا محمد کاظم.^{۱۰}

مرحوم قزوینی در بیان احوالات صدر الافاضل ولادت او را با اندکی تفاوت با دیگران مطرح می کند.^{۱۱}

صدر الافاضل در نگاشتن خطوط گوناگون که از صدر اسلام تا دوره قاجار رواج داشته است،
تبحری خاص پیدا کرده بود و در همه آثارش به نوعی از این تیغ سرشار خود بهره برده و سبک
و شیوه نگارش کتب خود را تنظیم نموده است.

ایشان همچنین مفتاح قرائت خطوط علما و دانشمندان را کشف و تحریر نموده است تا
علاقه مندان و دانشمندی که توانائی پژوهش بر آثار پیشینیان را دارند، به جهت عدم آشنائی با
این خطوط در قرائت آن با مشکلی مواجه نشوند.

آثار و تألیفات^{۱۲}

کتب و آثار ایشان آنچه که مضبوط است، بیش از ۱۳۰ کتاب و رساله و حاشیه و تعلیق بر آثار
دیگران به قرار ذیل است:

۱. تولد ایشان مرحوم فخرالدین نصیری در مقدمه
دیوان صدر الافاضل، ج ۵، در شرح تصنیفات و
تألیفات خود می گوید:
چون کثرت تألیف و کتبات را منافی تحصیل
می دید، کمتر بدان التفات می نمود. با وجود این
آثار متعددی از آن فیلسوف الهی به یادگار مانده. من
بنده نام مؤخر ۱۵۲ مجلد آن را در مقدمه کتاب الکلم
والحکم که در سال ۱۳۳۶ شمسی انتشار و شادی
روح آن مرحوم را به دانش یوزمان اهداء کرده ام، نقل
نمودم.
۲. دانشمندان و سخن سرایان فارس، ج ۲، ص ۴۲۴-۴۲۵.
۳. ۴۲۴-۴۲۵.
۴. مجله ی نگارارس، ش ۵، ص ۴۴-۴۵، ص ۸۲.

اسعد افندی است که به سال ۱۳۰۸ نگاشته و در سنه ۱۳۱۶ در قسطنطنیه چاپ شده است.

۷. اکسیر اللغه^{۱۷}

فن لغت از کتاب فوائد القلنداست که جداگانه نگاشته و اجتهاد لغوی خود را هم بیان کرده است.

آغاز چون بدین موضع رسیدم قلت تداول این مسائل و رعایت حال طلب علم پیش خواطر تمثل یافت، و تا به این مایه کتمان را از جاده صواب دور الخ.

انجام: فلیحفظ متدبرا، و الیتدبر متتبعاً، و الیتتبع شاکراً، و لیشکر حامداً لله تعالی و منه التوفیق.

۸. اندرزنامه «چهل کلمه»^{۱۸}

رساله در آداب مکالمه به فارسی مشتمل بر یک مقدمه موسوم به پیشرو که متضمن ده کلمه حکمت است و یک نگارش مشتمل بر سی کلمه و خاتمه موسوم به انجام.

۹. انة الحزین فی رثاء الامین^{۱۹}

مجموعه اشعاری که در رثاء والد خویش مرحوم امین السفراء سروده است.

۱۰. اواسط القلند فی الروابط والفرائد^{۲۰}

وی در این کتاب به بیان مواردی از کتاب مجمع البحرین و مطلع النیرین پرداخته، سپس با آوردن نمونه هائی بر این مواد، به مواد الفوائد والفرائد اشاره می کند. به سال ۱۲۹۹ در

۱. کتاب الابداع و ارضاع الاطباء فی الانسجاع و الابغی (ملع نامام)
آغاز: الحمد علی قیاس الرغد و الشکر علی قدر البیر

خطی: مجلس شورای اسلامی، ش ۱۵۸۲۷/۳، نسخ و نستعلیق، به خط مولف، در ۳۸ برگ، ۱۳۰۶ کتابت شده است.^{۲۱}

۲. ابو قلنون^{۲۲}

۳. اخگر^{۲۳} در شرح معنیات که به خواهش آقا حسین نجم آبادی مرقوم فرموده اند.
خطی: دانشگاه تهران، ش ۴۷۳۴/۲۵، به سال ۱۲۹۴ در تهران کتابت شد.^{۲۴}

۴. اساطیر^{۲۵} در موضوع فرهنگ باستانی است.
آغاز: پوشیده نماناد که دساتیر اصل آن به زبان مشهور مثل زندگی و پهلوی و دری نیست....

۵. کتاب الاغلام فی ترجمة بعض الاغلام^{۲۶}
در ترجمه ۱۰۷ تن که مضاف الیه اسم آنها علی است مثل محبعلی، دوست علی، غلامعلی و.... در خاتمه شرح مفصلی در ۱۲۲ ورق درباره صوفیه از ابتدای پیدایش نگاشته است. تاریخ کتابت: ۲۹ صفر ۱۳۴۸ در طهران به قلم و محتاج لطف رب علی ابن محمد کاظم تبریزی ملقب به امین السفراء است.

۶. اغلاط لهجة اللغات^{۲۷}

در بیان اغلاط کتاب لهجة اللغات محمد

۹. مقدمه دیوان صدر الاغفال، ص ۱۰۳.
۱۰. دناج ۱، ص ۹۸.
۱۱. مقدمه شرح قصیده انصافی، ص ۱۰۳.
۱۲. مقدمه دیوان صدر الاغفال، ص ۱۰۳.
۱۳. دناج ۱، ص ۲۵۲.
۱۴. مقدمه شرح قصیده انصافی، ص ۱۰۳.
۱۵. الذریعة، ج ۱، ص ۹۵.

۱۶. همان، ص ۹۷.

۱۷. همان، ص ۱۰۹.

۱۸. همان، ص ۱۱۹.

۱۹. درباره دیوان صدر الاغفال، ص ۱۰۵.
۲۰. الذریعة، ج ۱، ص ۱۲۳.

تهران خاتمه یافته است.

۱۴. کتاب البناء^{۲۱}

آغاز بنور چشم مجده زاده الله تعالى توفيقه وعده داده بودم که بشرط آموختن کتاب معربات برایش کتابی در مینیات بنویسم، بهمان زبان بچگی، تا مثل سایر حکایات و افسانهها یاد بگیرد الخ.

خطی: کتابخانه ملی ش ۱۵۶۲/۲، نسخ، به خط ابوالقاسم نوری، س ۱۳۰۹، ۶۳ صفحه.^{۲۲}

۱۱. الأيضاح^{۲۳}

علمایس چون: آقای علی مدرس زنوزی، حاج میرزا محمد علی قراچه داغی، میرزا علی خان امین الدوله، حاج میرزا علی اکبر خان خلف قائم مقام، آقا میرزا محمد حسن گرکانی و شمس العلماء، براین کتاب تقریظ نوشته اند.

خطی: ۱. مجلس شورای اسلامی، ش ۱۵۸۶۷/۱، نسخ، به خط مولف، به تاریخ ۱۳۰۱، ۱۸ در برگ کتابت شده است.

۲. مرکز احیاء - قم ش ۱۲۰۹، نسخ و نستعلیق، به خط صدرالکتاب احمد بن میرزا طباطبائی اردستانی، به تاریخ ۱۳۰۳، ۴۰ برگ.

۱۲. ایفاظ النامین^{۲۴}

قصیده‌ای مشتمل بر ۹۴ بیت است.

۱۳. الباحث عن لغة ابن یافث

این کتاب در تحولت ترکی به نگارش در آمده است.

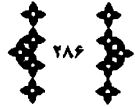
آغاز: الحمد لله الذي خلق الانسان وعلمه البيان، ومن آياته خلق السموات والارض واختلاف السننكم والوانكم ان في ذلك لآيات للعالمين وبعد...

۲۱. تلخیص شرح خطبة القاموس^{۲۵}

کتاب ششم (۲)
سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان (۱۳۸۹)
(کتابخانه‌س)
کتابخانه‌س الارصاد الافاضل (۱۲۶۸ - ۱۳۵۰)

۲۱. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه ملی، ج ۱، ص ۸۵.
۲۲. آقا یزید میان ماهیة الأدب لمرزا طیف علی مختصری بیان ماهیة الأدب لمرزا طیف علی الخلف، بصدرافاضل الشیرازی، نویل طهران الله وطبعة سنة ۱۳۱۰ و توفی بعده بسن ۱۳۱۰ کان فی المحفل لعل الأستاذ آقا علی الحکیم والسید میرزا ابرو الحسن جلوه وخلف ولده مجد الدین النصیری (الذریعة)، ج ۲، ص ۲۹۲، ش ۱۹۳۳، ج ۱۱، ص ۱۲۴.
۲۳. مقدمه دیوان صدرالافاضل، ص ۱۰۵.
۲۴. همان، ص ۱۰۵.
۲۵. همان، ص ۱۰۵.
۲۶. همان، ص ۱۰۶.
۲۷. همان، ص ۱۰۶.
۲۸. همان، ص ۱۰۶.
۲۹. الذریعة، ج ۱، ص ۱۰۶، ص ۳۱۶.
۳۰. مقدمه دیوان صدرالافاضل، ص ۱۰۶.
۳۱. همان، ص ۱۰۶.

کتابی است به زبان ترکی که در سلج رجب
المرجب سنه ۱۲۹۳ نگاشته است.
آغاز: الحمد لله الذی منطی البلغاء...

۲۲. جزء اول از جنگ ناطی

به سال ۱۲۹۵ در تهران نگاشته است.
آغاز: الحمد لواهب العطايا....

۲۳. جواهر البلاغة

آقا بزرگ در ضمن دیوان دانش این کتاب را
به ایشان منتسب کرده است.

۲۴. چکامه عقلی اعتقادی

در بحر منسرح مثنوی منحور و ۹۳
بیت است که به سال ۱۳۴۱ قمری سروده
است

آغاز:

تا خردم بیش گشت است
ملک قناعت مرا شده است مسلم
انجام:

ما و ستای علی و آل پیمبر
زندوستا مرزا و زمزم و برسم

۲۵. حاشیه ترجمان اللغة

۲۶. حاشیه کتاب کافی

۲۷. حاشیه کتاب دستور اللغة ادیب نظری

۲۸. حاشیه کتاب المهر فی اللغة

۲۹. حل معی

آغاز: حمدی بیرون ازا سلوب حسابی مر
وهابی راست که از دو حرف تالیف و ترکیب
ماسواه نمود.

۳۰. خرده

متعلق به نامه خویشتاب در ترجمه گرزن دانش،
که به خواش مانکچی لیمچی رئیس زردشتیان
نوشتند

۳۱. المخطیة اللؤلؤیة

در صنعت حذف انشاء و به زبان عربی
است و فقط از ۵ حرف ترکیب شده است.

خطی: الف) تهران: ملی ملک ش ۱۱۶۲،
ثلث، ۱۳۰۳، ۱۲ گ (فهرست: ۱/۲۰۲)

ب) تهران: ملی ش ۱۳۱۳، به خط مولف،
نسخ و نستعلیق، ۱۲۹۵ ق، ۱۸ گ.

۳۲. خطب مصنوعه و مطبوعه

۳۳. الخطبة المترجمة

بمحمد البیدیع علی وفد الربیع والرقد السنیع
آغاز:

حمدا لمن اتی بفصل الربیع
و اعطی الرصل البیدیع

انجام

و هذا دعاء لو سکت کفیته
لانی سئل الله فیه و قد فعل

۳۴. خلاصه شرح رسالة العباسیة

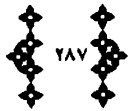
آغاز: فی بیان بعض ما فی هذه الرسالة

انجام: قد اختتمت تعليق هذه الهوامش على
الرسالة العباسية....

این خلاصه را بر حسب خواش شمس
العلماء مازندرانى مرقوم داشته اند.

۳۵. خمسة المعجد و جمعة النجد

۴۰. درهم و برهم^{۵۰}

کتابی است در ۱۲۰ ورق که به سال ۱۳۱۶
نگاشته و در پشت ورق اول کتاب چنین
آورده است:

هذا کتاب المجد سمي درهما
لكنه ما حل فيه منظم
لا عيب فيه سوى سهولة لفظه
و اصابة المعنى لمن يتعلم

۴۱. دستور البلاغة^{۵۱}

شرح قصیده‌ای به زبان فارسی باستانی در
۹۵ بیت است که شرح آن متجاوز از ۸۰
جزء شده است. دیباجه آن به نام صدیق
الملک است. در سال ۱۲۹۴ به رشته تحریر
درآمده است.

آغاز: ای درین بودت شده اندیشه تباه
نایافته دانش مهین سوی توره

۴۲. دمه^{۵۲}

در محاضرات، مصدّر و مختوم به خطبه و
خاتمه‌ای بی نقطه است.

آغاز:

احمد لله الواصل المحمد مع العطاء ملهما
و الموصل العطاء مع الحمد مكرها
انجام:

هم اولو الوصل والارحام، ما طار
الصلصل ودل الطاوس وهدر الحما

۴۳. دیوان اشعار عربیه و فارسیه^{۵۳}

شامل: قصائد، غزلیات، مثنوی، مسطعات،
رباعیات، مقطعات، و بخش‌هایی

به سال ۱۳۱۵ نگاشته که مشتمل بر ۵ رساله
است:

رساله اول، کتاب الحروف، در حقیقت
حرف و اقسام آن؛

رساله دوم، کتاب الاسماء، در معنی اسم و
ضروب آن؛

رساله سوم، کتاب الاعمال، در شرح فعل و
انواع آن؛

رساله چهارم، نمودج العوالم، در معنی
عامل و اصناف آن؛

رساله پنجم، در بابیه مصادر و معانی آنها.

۴۶. دماوس^{۵۴}

در باب اغلاط قاموس اللغة نوشته شده
است.

۴۷. دبستان^{۵۵}

در اصطلاحات علمی به زبان فارسی که از
رسائل حکمای باستان گرفته شده است.

۴۸. در منضده و غر مرصده^{۵۶}

مشتمل بر نظم و نثر عربی و فارسی که در
دهه اول جمادی الآخره سال ۱۳۱۴ هنگام
ورود مظفر الدین شاه از تبریز به تهران برای
تقدیم مرقوم کرده است.

۴۹. در منثور^{۵۷}

در نثر مسجع و مسجع مرصع، با تجنیس و
متوازی و مطوّف که به سال ۱۲۸۸ نگاشته
است. آغاز:

على الله رب العالمين توكلنى
و فى كل احوالى عليه معولى

کتاب ششم: (۲)
سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان (۱۳۸۹)

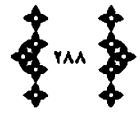
[کتاب هفتم]
کتاب شناسی آثار صدرالافاضل (۱۲۶۸ - ۱۳۵۰)

۲۷. الذریعة، ج ۸، ص ۱۵۹.
۲۸. همان، ص ۱۵۹.
۲۹. مقدمه دیوان صدرالافاضل، ص ۱۰۹.
۵۰. مقدمه دیوان صدرالافاضل، ص ۱۰۹.

۵۱. دستور البلاغة، ج ۸، ص ۱۵۹.
۵۲. دمه، دیوان صدرالافاضل، ص ۱۰۹.
۵۳. الذریعة، ج ۸، ص ۱۵۹.

۵۴. مقدمه دیوان صدرالافاضل، ص ۱۰۹.
۵۵. الذریعة، ج ۸، ص ۱۵۹.
۵۶. الذریعة، ج ۸، ص ۱۵۹.

مخصوص: کتابیات، نومیات، هرمیات،
مجدیات، وقیات، معمیات، رجزیات.

۴۴. ذخیره المنشی^{۵۵}

در صفر المظفر سال ۱۲۹۸ نگاشته است.

آغاز هومشئ السحاب الثقال

انجام: قاج مسک الختام وتم سلک النظام
باقلام مختلفه

۴۵. رموز الرموز^{۵۶}

کتابی در اقسام رموز و خطوط مرموز است.

۴۶. رباعیات^{۵۷}

آغاز الحمد لله رب العالمین... اما بعد
این رباعیات آبدار و رشک لالی شاهوار که از
سوانح خاطر...

۴۷. رساله الاصوات^{۵۸}

رساله ای است در موسیقی که به سال ۱۲۹۸
آغاز نگاشته است:

آغاز: بعد از حمد فراوان و درود بی پایان

۴۸. رساله در تشریف علم و دانائی و تخفیف
جهل و گمراهی^{۵۹}

آغاز الحمد لله الذى فضل العلم على
الجهل

انجام: فدعه الى يوم القيمة تنجی

۴۹. رساله در بیان خط رقا^{۶۰}

در باره مفردات و مرکبات خط بحث می کند
و به سال ۱۲۹۲ ق تألیف شده است.

۵۰. رساله رثائیه^{۶۱}

۵۱. رساله العین^{۶۲}

به سال ۱۲۹۸ نوشته است.

آغاز: هذه وجيزة عينية في معان كلمة عين

۵۲. رساله شرط الرقم در فقط قلم^{۶۳}

۵۳. رساله سبینه^{۶۴}

نامه ای است به میرزا سعید خان منشی
حضور فرزند مجد الملک که به سال ۱۳۱۵
از طهران به شمیران نوشته اند و در آن از
آوردن حرف شین اجتناب کرده اند.

آغاز: پس از افتتاح باسم مقدس سلام و
استمناج از سپاس قدوس سبحان الخ.

۵۴. رساله شینه^{۶۵}

با التزام حرف شین و اجتناب از حرف سین
آغاز: هو الشاهد المرشد المنشی والراشد
المبشر المخشى....

۵۵. رساله در آداب و کیفیت خط عبری^{۶۶}

مشمول بر دو باب و یک خاتمه است. باب
اول در اعراب خط عبری و باب دوم در
حروف خط عبری و خاتمه در بیان بعض
اصطلاحات و فوائد و امثله...

۵۶. رساله فی الاسماء المعرأة عن اللام^{۶۷}

۵۷. رساله در آداب با هم تکلم نمودن و با
یکدیگر صحبت کردن^{۶۸}

به سال ۱۲۹۸ به رشته تحریر درآمده است.

آغاز: پس از ستایش کیهان خدیو پاک خدا
الخ.

۵۸. رساله العیاسیه^{۶۹}

۵۵. مقدمه دیوان صدر الافاضل. ص ۱۱۰.

۵۶. همان. ص ۱۱۰.

۵۷. همان. ص ۱۲۶.

۵۸. همان. ص ۱۱۰.

۵۹. مقدمه دیوان صدر الافاضل. ص ۱۱۰.

۶۰. همان. ص ۱۱۰.

۶۱. همان. ص ۱۱۰.

۶۲. مقدمه شرح قصیده انصافیه. ص (م)

۶۳. مقدمه دیوان صدر الافاضل. ص (م)

۶۴. همان. ص ۱۱۰.

۶۵. همان. ص ۱۱۰.

۶۶. همان. ص ۱۱۰.

۶۷. همان. ص ۱۱۰.

۶۸. همان. ص ۱۱۰.

۶۹. همان. ص ۱۱۰.

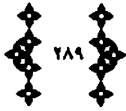

کتاب شیطانی

سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان [۱۳۸۹]

[کتاب شناسی]

کتاب شناسی آثار صدر الافاضل (۱۲۶۸ - ۱۳۵۰)

۶۴. روضه^{۳۵}

خطی؛ تهران: سپهسالار ش ۷۲۶۶، نسخ،
۱۲۸۰ ق، ۲۷۱ گ.^{۳۶}

۶۵. سخن آموز^{۳۷}

این کتاب شامل ۳ جلد است:

جلد اول؛ شامل مطالبی در آموختن زبان
فارسی در دوازده فصل و یک خاتمه در
قالب بیست و چند سوال و جواب، ایشان
می‌گویند: اول نامه‌ای است که در متن
اللغة برای زبان فارسی نگاشته شده است.

۷۰. همان، ص (س)

جلد دوم؛ در ۸۵ صفحه شامل صرف لغت
فارسی می‌باشد. در پشت ورق اول این
جلد نوشته است: هر کس این نامه را خوب
بداند می‌تواند یک لغت را به ۱۰۷۸ صورت
در بیاورد که هر یک معنی جداگانه داشته
باشد.

۷۱. اللدریفة، ج ۱، ص ۱۹۲، ۲۹۲.

جلد سوم؛ در ۳۱۵ صفحه شامل نحولغت
فارسی است.

۷۲. مقدمه دیوان صدر الافاضل، ص (س)

۶۶. سخنستان^{۳۸}

کتابی است به تعداد ۱۰۰ ورق در لغت
فارسی مشتمل بر ۳۳ نوع که بعضی انواع
دارای فصول متعدد است. نوع اول در
معرفت صحیح از لغات و نوع آخر از اغلاط
دیوان و شعراء می‌گوید.

۷۳. مقدمه دیوان صدر الافاضل، ص ۱۱۱.

۷۴. همان، ص ۱۱۱.

۷۵. همان، ص ۱۱۱.

۷۶. دنا، ج ۵، ص ۹۸۷.

۷۷. اللدریفة، ج ۸، ص ۱۵۹.

۷۸. مقدمه دیوان صدر الافاضل، ص ۱۱۲.

۷۹. همان، ص ۱۱۲.

۶۷. سخن نامه^{۳۹}
به تاریخ اوایل رجب ۱۳۱۶ در ۴۸ صفحه در
باب «بعد از تعلم لغت» به نگارش درآورده
است.

رساله‌ای در ۲۰۵ صفحه که به سال ۱۳۰۰
در قذح و مدح و در جواب از سؤال فرق بین
متعین است. و در پشت ورق اول تعریفی
است به قلم حاج میرزا محمد علی مجتهد
قراچه داغی.

آغاز: باسم الله اللطیف العلی، لزال ردوها
الدهاس، و شیخنا العباس کمصحف
اسمه عباس
حواشی چندی بر این رساله به نگارش
درآمده است.

۵۹. رساله قلب وابدال^{۴۰}

در سال ۱۲۹۴ تألیف نموده است.

آغاز: این مختصری است اندر تبدیل حروف
چنانکه در لغت فرس معمول است

۶۰. رساله لب الیواقیت^{۴۱}

مختصری از یواقیت العلوم که به سال ۱۲۹۲
تألیف کرده است.

۶۱. رساله موجز^{۴۲}

در لغز است.

۶۲. رساله مفتاحیه^{۴۳}

در حساب است.

۶۳. الرسالة النبرویة^{۴۴}

آغاز: محبوب نماناد که این کلماتی است
چند در حکمت آئین اندر صلاح هر...

انجام: این کلمت بزرگ که اکنون به قلم آمد
از نگاشتن باقی خردم.... در اعمال اینان
شنامد بعون الله تعالی.

کتاب شیعہ (۲)
سال اول، شاره دوم، پاییز و زمستان (۱۳۸۹)

(کتابشناسی)
کتابشناسی آثار صدر الافاضل (۱۲۶۸ - ۱۳۵۰)

آغاز: به نام دانش آفرین یزدان کلام و سخن
بر دو گونه باشد: یکی پراکنده که به تازی نثر
گویند دیگری پیوسته که آن را نظم خوانند.

۶۸. سرالفة یا سده نامه^{۸۰}

به سال ۱۲۹۶ اندر لغت داستیری که پارسی
نگاران آنها را پارسی می‌دانند و اشتباه
می‌نمایند.

انجام: ضبط تاریخ این مختصراً به نوک
خامه می‌آید:

شد این سده نامه یکشب از بهمن مه
از فضل خدا نوشته المنة له
سرالفتش اهل هرجون خوانند
تاریخ شدش مطابق سز لغة

۶۹. سفینه الفوائد و خزينة الفرائد^{۸۱}

کتابی در ۲۸۰ صفحه در متفرقات که به
سال ۱۳۰۰ تحریر شده است.

آغاز: الحمد لله العالی ذیالمجد و
الافضل...

انجام: برای اسعاف خواهش آن عزیز این
چند سطر... و باطن و ظاهرا.

۷۰. سفینه دردینه غرر^{۸۲}

کتاب به زبان فارسی و عربی در دراسجاع و
فقرات مقبولة است.

۷۱. سوانح و جذبه از رویای نجدیه در مدایح
مجدیه

این کتاب به تاریخ ۲۷ جمادی الآخر ۱۳۰۴
به رشته تحریر درآمده است.

۷۲. الشامل فهرسة الکامل للمبرد^{۸۳}
در دو جزء تحریر کرده است.

۷۳. شرح قانونچه^{۸۴}

کتابی ناتمام در طب به زبان فارسی است.

۷۴. شرح قصیده انصافیه^{۸۵}

قصیده انصافیه یکی از آثار جاودانه ایشان،
در باب امامت و ولایت است که همراه با
شرح مبسوط آن، همراه با مقدمه مفصل
صدرالدین نصیری نوه او چاپ شده
است. تدریس یادداشت‌های مولف در
شرح قصیده به اهتمام مرحوم استاد مهدی
الهی قمش‌ای انجام شده است. نام سراج
الکتاب میرخانی هم در پایان قصیده
انصافیه به عنوان خوشنویسی آن آمده
است.

مرحوم صدرالافاضل خط زیبایی داشت و
در جای جای کتاب به مناسبت از خطوط و
تصاویر ایشان آورده شده است.

این قصیده یکصد و سی و پنج بیت است
که در هر بیت آن اشاره به مسأله و مطلبی از
مسائل امامت است و گاه در یک بیت آن
اشاره به چند مسأله دارد.

هر آنچه از احادیث در فضائل یا در احوال
صحابه در میان آیات این قصیده استفاده
شده، همگی از منابع اهل سنت اخذ
گردیده است.

منقول است که صدرالافاضل در وصیت
خود آورده است که فرزندان و نوادگان پس

۸۰. همان، ص ۱۱۲

۸۱. همان، ص ۱۱۲

۸۲. همان، ص ۱۱۲

۸۳. همان، ص ۱۱۳

۸۴. همان، ص ۱۱۴

۸۵. الذریعة، ج ۱، ص ۱۰۹

۱۳۲۲ - این کلمات را به جهت صلوات و شفاعت معصومین سروده است.

۷۹. صبح مشترکه^{۸۱}

به تاریخ هفتم ربیع الاول ۱۳۱۹ سروده است.

۸۰. ضمیر السمیر و سمیر الضمیر

شبی در اوائل شباب [ذی الحجة الحرام

۱۳۰۰] از خانه به طور قهر رفته، در مدرسه

بیتوته کرد، چون شدت گرمای تابستان

بوده به نگارش این مقاله خود را مشغول

داشت. صبح اصحاب از آن نسخه ها بردند

و فرصت جرح و تعدیل نشده.^{۸۲}

آغاز: الایها اللیل الطویل....

۸۱. عبرت نامه (ترجمه قصیده سینه)^{۸۳}

آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان وعلمه

البیان... وبعد فهذه قصیده فی الرثاء...

انتجام: الحمد لله علی الختام وعلی نبیه و

آله افضل الصلوة واکمل السلام.

۸۲. علقه الشادی وبلغه الحادی فی شرح

الکلام العربی والمستعرب الفيروز آبادی^{۸۴}

به سال ۱۳۱۳ در ۱۹۴ صفحه بسیاری از

اغلاط قاموس را تعریض نموده است.

۸۳. عوائد مجدیبه^{۸۵}

شامل بر مطالب متنوعه که در سال ۱۳۱۶

اختتام یافته است.

۸۴. غرر الانشاء ودرر الاملاء^{۸۶}

آغاز: وبعد فبقول الفقیر الی ربّه الولی... ان

از او این قصیده را ازیر کنند و در هر مجلس که ذکر یواد ائمه و ولایت آنها مطرح می شود به خواندن این ابیات فاخر اقدام نمایند.^{۸۷}

ایشان در شرح این قصیده تلاش شایانی به عمل آورده اند و هر یک از ابیات و کلمات آن را در کمال دقت بسط و تفصیل داده اند.

شرح قصیده انصافیّه در حدود سال ۱۳۲۵ شمسی در تهران چاپ شده و یک دوره جامع درامات و ولایت به شمار می آید.

۷۵. شرح قصیده تحفة اللیب و ترفة الایب فی التکمیل و التهذیب^{۸۸}

این قصیده هم از منظومات ایشان است.

آغاز:

دع الحرب للارفاع جهلاً یشاجروا

وهبات إلینا السفر حجراً نساجراً

۷۶. شرح قصیده وعظیه عیادیه^{۸۹}

کتابی در پنجاه جزء به عربی است.

۷۷. شکرستان^{۹۰}

غزلهایی است که به یک وزن و قافیه و بر

حسب اقتراح در یک شب سروده شده

است. به تاریخ ۱۲۹۷ در ۱۷۵ بیت آمده

است.

آغاز:

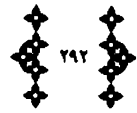
دل مسکین مرانست سرسیم وزری

بستم از جمله جهان مهریت سیم بری

۷۸. صلوات نسبیّه^{۹۱}

در زمان شدت وباء - اواخر جمادی الاولی

اجمع فصولاً تحتوی علی فقرات موزونه و
ابیات موضوعه...

۸۵. فرهنگ فارسی به فارسی یا نمودجی در
لغات فارس^{۹۷}

۸۶. فوائد القلائد فی شرح بیت واحد^{۹۸}

این کتاب را در ایام بیماری والدشان به
اقتراح بعض احباب در شرح این بیت از
تحفه خرد، در ۳۱۹ صفحه و متجاوز از ۲ هزار
بیت سروده است:

هر چیز دون گنبد گردون است
ناچیز اگر گرامی اگر دون است

۸۷. فصل الخطاب^{۹۹}

رساله‌ای است در معنای فصل الخطاب که
در پاسخ یکی از طلاب نگاشته است.

۸۸. فوائد مجدیه^{۱۰۰}

کتاب در لغت ترکی به تاریخ ۱۳۱۹ تحریر
شده است.

۸۹. فوائد منقطه^{۱۰۱}

۹۰. فهرست بعض فوائد المجمع^{۱۰۲}
به سال ۱۳۰۰ نگاشته است.

آغاز: اما بعد فهذه جزء مختصر یشرالی
بعض ما فی مجمع البحرین من الغرائب و
الرهايب ومن الله التوفیق.

۹۱. قراضة وقراطة^{۱۰۳}

کتابی است در ۳۶۹ صفحه که به سال
۱۲۹۶ به صورت کشکول مصدربه خطبه بی
نقله است.

۹۲. قصیده ارغیه^{۱۰۴}

در ۹۵ بیت سروده است

آغاز:

ای بت کشمیر میرشاهد ارمن
خیزد ز آویز خوش بنغمه ارغمن

انجام:

یارش با مدام سرخوش و خرم
خوشدل و خوشخوی و شاد و روان

۹۳. قصیده انصافیه^{۱۰۵}

بنگريد به توضیحاتی که ذیل شرح قصیده
انصافیه آمده است.

آغاز:

ای که داری درد دین و زحق همی جوئی دوا
بی تعاند از در انصاف و حق جوئی دوا

انجام:

نیمستم هر چند در خور یک دارم نزد خلق
با همه نالایقی با خادمانت انتما

۹۴. قصیده بهاریه^{۱۰۶}

آغاز: از برگ شکوفه ساخت بستان با
صحن درم سرای شد یکسان

۹۵. القصيدة اللغوية الفارسية^{۱۰۷}

به سال ۱۲۴۵ بزرگودی در ۹۶ بیت در بحر
مجتث سروده است.

۹۶. القصيدة العربية^{۱۰۸}

عبرت در تذکره مدینه الآداب (ص ۱۲۲-
۱۲۴) از این اثر نام برده است.

۹۷. قصیده صیامیه^{۱۰۹}، به سال ۱۲۹۴ سروده

۹۷. الذریعة ج ۱۶، ص ۲۱۲: فهرست نسخه‌های
خطی دانشگاه تهران، مجموعه شماره ۲۷۳۲.
۹۸. مقدمه دیوان صدرالافاضل ص ۱۱۵.

۹۹. همان، ص ۱۱۵.

۱۰۰. همان، ص ۱۱۶.

۱۰۱. همان، ص ۱۱۶.

۱۰۲. همان، ص ۱۱۶.

۱۰۳. همان، ص ۱۱۶.

۱۰۴. همان، ص ۱۱۷.

۱۰۵. همان، ص ۱۱۷.

۱۰۶. همان، ص ۱۱۷.

۱۰۷. همان، ص ۱۱۷.

۱۰۸. همان، ص ۱۱۷.

۱۰۹. همان، ص ۱۱۸.

است.

آغاز: الله این چه ماهی است بدین ماه
عجب بشعف قومی می بینم و قومی
بتعب

۹۸. القصيدة العربية فی الطویل و القافیة
المؤاترة^{۹۸}

۹۹. القصيدة المغلیة^{۹۹}

آغاز: روح و روح دینی و عقیبی به حکم عقل ناب
عقل و دین است ای پسرین حکم هرگز برخ
متلب

۱۰۰. فید النواظر و نزهة الخواطر^{۱۰۰}

منتخبی از فوائد مختلفه، در ۳۹۰ صفحه به
سال ۱۳۰۲ تحریر شد.

۱۰۱. کشف البرقع عن وجه المطلع^{۱۰۱}

در توضیح مطلع قصیده تحفة الیبیب
است.

۱۰۲. الکشف عما علی الکشف^{۱۰۲}

تعلیقاتی بر کشف الظنون حاجی خلیفه
است.

۱۰۳. کشف الغمام عن شمس الاسلام^{۱۰۳}

در موضوع خط اسلامی و معایب و مفاسد
تغییر آن است.

۱۰۴. کفایة النشأت و الفئات^{۱۰۴}

در فن محاضرات، منظوم و منشور به عربی
و فارسی است که به سال ۱۳۰۷ نگاشته
است.

۱۰۵. الکلم و الحکم^{۱۰۵}

کتابی است در حکمت و نصیحت بر نسق
نوابغ الکلم زمخشری که به طرز بدیع و
فصیح آورده است. به اهتمام نواده اش
فخرالدین نصیری چاپ شده است.

۱۰۶. کنوز الذخائر و بحور الجواهر^{۱۰۶}

مشمول بر رقعات و یادداشت‌های است که
در مواقع مختلف برای میرزا عبدالغفار خان
نوشته اند.

۱۰۷. کیمیاء اللغة^{۱۰۷}

مشمول بر ۲ جزء، صرف افعال و صرف
اسماء، به سال ۱۳۱۹ در ۲۸۲ صفحه تحریر
شد.

۱۰۸. کتاب اللغات^{۱۰۸}

کتابی است در ترجمه لغات عربی به
فارسی در سه قسم مفتوحات و مکسورات
و مضمومات، در ۱۵۰ ورق به سال ۱۳۱۷
اختتام یافت.

۱۰۹. لالی^{۱۰۹}

در احادیث نبویه نوشته شده است.

۱۱۰. لطیفة^{۱۱۰}

شرح مثنوی یمتیه از سروده‌های خود اوست
که مقدمه آن بی نقطه است.

۱۱۱. متفرقات^{۱۱۱}

جُنگی در ۸۵ صفحه از مجامیع عهد
طوقلیت ایشان است.

۱۱۸. همان، ص ۱۱۸.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

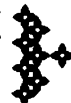
۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

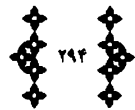
۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

۱۱۹. همان، ص ۱۱۹.

کتاب شماره (۲)
سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان (۱۳۸۹)

[کتابخانه‌ای]
کتابخانه‌ای آثار صدرالانضال (۱۲۶۸-۱۳۵۰)

۱۲۱. مسلک الادب فی مذکر العرب^{۱۲۱}
در مقدمه اش نگاهشده است؛ رسائل سابقه
در مفردات لغت عرب بود و این رساله در
مرکیبات است مشتمل بر هشت طریقه:
مرکیبات اضافیه، مرکیبات تعدادیه، مرکیبات
مزجیه و صوتیه، مرکیبات نقلیه، مرکیبات
استادیه، مکالمه، تعریب، مکاتیب.

۱۲۲. مشکاة المبتدی^{۱۲۲}
در باب عوامل.

۱۲۳. کتاب معریات^{۱۲۳}
به صورت سؤال و جواب در ۱۴ درس به
تعلیم عربی می پردازد.

۱۲۴. مفتاح خط کوفی^{۱۲۴}
خطی: تهران - مجلس: ش ۱/۱۳۴۲۳،
شکسته نستعلیق، بی تا. (فهرست: ج ۳۶،
ص ۳۵۸).

۱۲۵. مفتاح الصناعة^{۱۲۵}
در مقدمه می گوید این کتاب دریان
اصطلاحات کیمیاویون است.

۱۲۶. مقدمه^{۱۲۶}
مقدمه آموختن زبان عربی است.

۱۲۷. مقدمه کتاب اصلاح المنطق^{۱۲۷}
به سال ۱۳۲۴ در ۵۷ صفحه دریان مقدمه
اصلاح المنطق این سکیت نگاشته است.

۱۲۸. مقدمه و فهرست کتاب دیوان الادب
فارابی

۱۱۲. مثلث^{۱۱۲}

این کتاب را برای تفنن خاطر نور چشم
مجمده به صورت سه گوشه نوشته است.

۱۱۳. مثنوی هفت اختر^{۱۱۳}

در ۳۵۰ بیت تحریر شده است.

۱۱۴. مجموعه^{۱۱۴}

کشکولی است که در اوائل سنه ۱۲۹۰ - که
به فانی تخلص می کرد - نگاشته است.

۱۱۵. مجموعه الطرائف^{۱۱۵}

۱۱۶. مجموعه الملتقطات^{۱۱۶}

از مجامیع عهد طفولیت ایشان است که در
۱۱۷ ورق و به سال ۱۲۹۱ نوشته است.

۱۱۷. کتاب مخمس^{۱۱۷}

این کتاب به حسب امر سلطان احمد شاه
تألیف شده است.

۱۱۸. مراسی الوجد فی مراثی المجد^{۱۱۸}

این مجموعه نظم و نثر در ثنای میرزا محمد
خان مجد الملک (پدر میرزا علیخان امین
الدوله و میرزا تقی خان مجد الملک ثانی)
در هزار بیت به سال ۱۲۹۷ کتابت شده
است.

۱۱۹. مستدرک خلاصه الرجال^{۱۱۹}

۱۲۰. کتاب مسدس^{۱۲۰}

کتابی که تمام مطالب آن راجع به عدد شش
است و به شش قلم به امر سلطان احمد شاه
قاجار در ۳۱۴ صفحه نوشته شده است.

۱۲۴. همان، ص ۱۲۰.

۱۲۵. الذریعه ج ۱۹، ص ۳۳۸.

۱۲۶. مقدمه دیوان صدر الافاضل، ص ۱۲۰.

۱۲۷. همان، ص ۱۲۰.

۱۲۸. همان، ص ۱۲۰.

۱۲۹. همان، ص ۱۲۰.

۱۳۰. همان، ص ۱۲۰.

۱۳۱. همان، ص ۱۲۱.

۱۳۲. همان، ص ۱۲۱.

۱۳۳. الذریعه ج ۲۱، ص ۲۱.

۱۳۴. مقدمه دیوان صدر الافاضل، ص ۱۲۱.

۱۳۵. همان، ص ۱۲۱.

۱۳۶. الذریعه ج ۱۱، ص ۳۳۸.

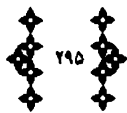
۱۳۷. دنا ج ۹، ص ۳۳۸.

۱۳۸. الذریعه ج ۲۱، ص ۳۳۵.

۱۳۹. الذریعه ج ۱۲، ص ۳۷.

۱۴۰. همان، ج ۱۲، ص ۲۹.

مسوده اشعاری در ۶۱ ورق است که در کتاب مسدس مرقوم فرموده اند.

۱۳۷. نامه نامی یا رساله سی بخش = هوستامه^{۵۰} کتابی در اصطلاحات ظرفا به طرز سامی فی الاشامی است.

خطی: تهران - دانشگاه ش ۴۷۳۴/۹، بی تا، (فهرست ج ۱۴، ص ۳۶۸۹)^{۵۱}

۱۳۸. نثرالورد^{۵۱} رقصه ای به زبان فارسی که به میرزا تقی خان مجد الملک ثانی مورخه ۲۶ محرم ۱۳۰۴ مرقوم داشته اند.

۱۳۹. نذیم المجد^{۵۲}

رساله ای مشتمل بر فوائد متفرقه که به سال ۱۳۱۶ نگارش یافته است.

۱۴۰. نصیحة الملل و فضیحة الغزل^{۵۳} کتابی در پیدایش غزل به فارسی که به سال ۱۳۳۵ در تهران نوشته شده است.

۱۴۱. نمکدان^{۵۴}

کتابی به شیوه عبید زاکانی در نوادرو مطایب است.

۱۴۲. نوادر الازان^{۵۵}

رساله در اسماء وارده به صیغه فعل و فاعول و فاعل و غیره است.

۱۴۳. نور السحرو نور الشجر لتبریک المجد و تحریک الوجد^{۵۶}

آغاز: نسلک اللهم یا من لا غاية لثنا

نسخه ای از این کتاب در کتابخانه فخرالدین نصیری بوده و ایشان توصیف می کند.^{۵۷}

۱۲۹. کتاب فی ملح النظم والنثر^{۵۸} در محاضرات که به صورت نظم و نثر گردآوری شده است.

۱۳۰. کتاب ملخص^{۵۹}

تذکرة الشعرائی مشتمل بر ۸ طبقه از شعراء است که به سال ۱۲۹۸ نگارش شده است.

۱۳۱. ملستان^{۶۰}

کتاب مختصری در اسلوب و بیان روشهای گوناگون است.

۱۳۲. منتخب القصائد^{۶۱}

مختصی است از اشعار ۶۱ شاعر که از هر کدام شاهد مثال بربیتی را می آورد.

۱۳۳. منتضد مجد^{۶۲}

در این کتاب فوائد لطیفه و قواعد شریفه را بازگویی کند. به سال ۱۳۱۸ در ۲۳۸ صفحه نوشته شد.

۱۳۴. منظومه بدیهیه موسوم به یمنیه

این قطعه در ۱۰ بیت است که در مجلس احباب در یکصد دقیقه منظوم ساخته است.^{۶۳}

۱۳۵. منظومه فارسیه^{۶۴}

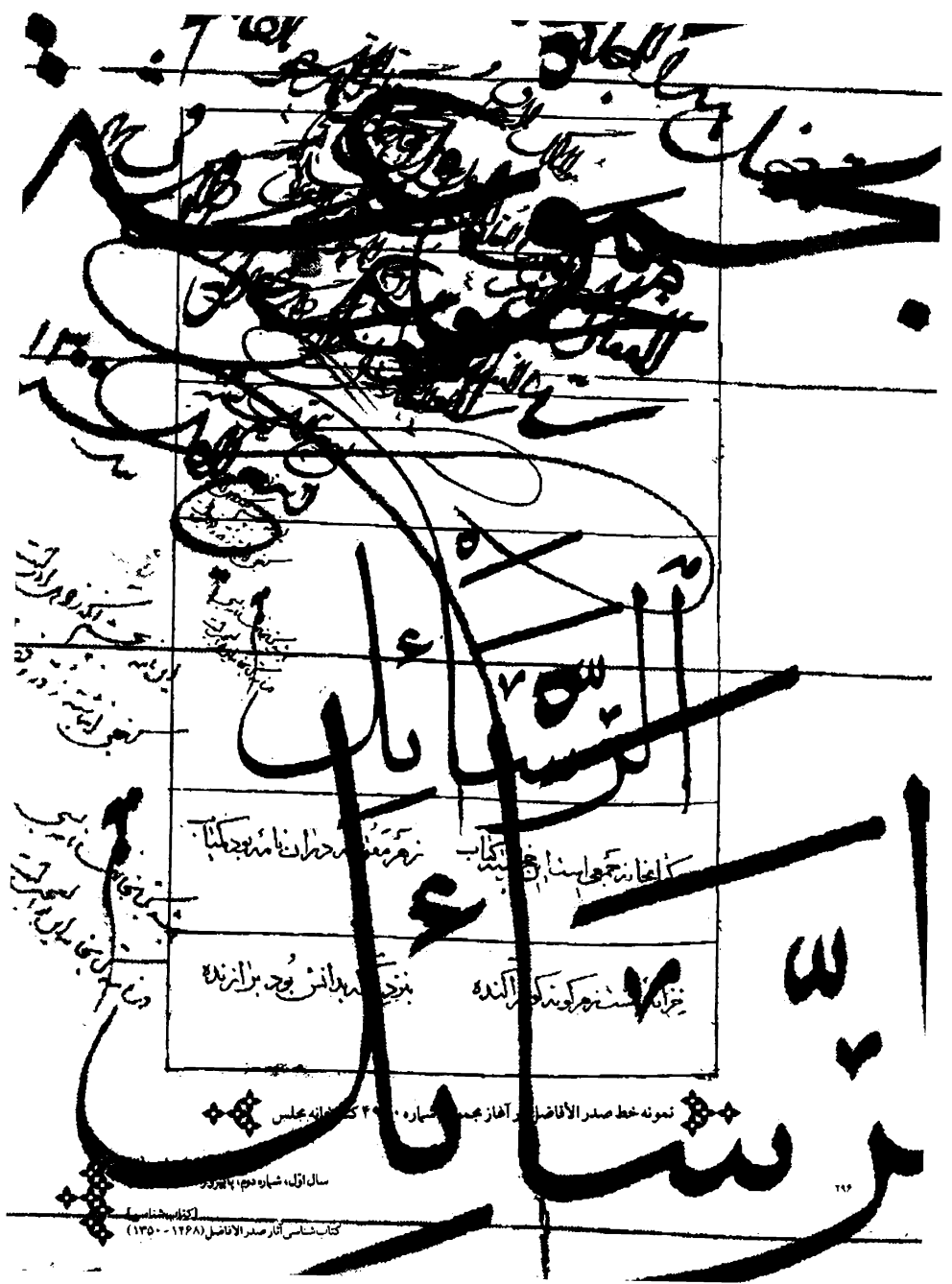
در علم منطق.

۱۳۶. منظومات مسدس^{۶۵}

کتاب شیمه (۲) سال اول، شیار دوم، پاییز و زمستان (۱۳۸۹)

[کتاب شناسی] کتاب شناسی آثار صدرالافاضل (۱۲۶۸ - ۱۳۵۰)

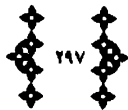

نمونه خط صدر الاناضل در آغاز جمع شماره ۳۹۰۰ کتابخانه مجلس

سال اول، شماره دوم، ۴ بهار

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
کتابخانه اسناد و کتابخانه خط
کتابخانه خط صدر الاناضل (۱۲۶۸ - ۱۳۵۰)

مورخه شهر رجب المرجب ۱۳۰۴

۱۴۴. النومیات^{۱۳۸}

تذکره اشعاری که نظم آنها در عالم رؤیا
اتفاق افتاده است که اشاره به واقعه هریک
به طور اختصار می شود.

۱۴۵. واقیه در قافیه^{۱۳۹}

۱۴۶. الوشیعة فی شن من اسماء کتب الشیعة^{۱۴۰}
دربیان مصنفات شیعه است که ایشان بعد
از اطلاع از جمع آوری الذریعه نوشته های
خود را در اختیار شیخ آقا بزرگ تهرانی قرار
می دهد.

۱۴۷. هدایة المجد الی بداية النجد^{۱۴۱}

کتابی در ادبیات فارسی مشتمل بر ۲ جلد
است.

خطی: ۱. مشهد - رضوی: ش ۱۰۷۶۱، به خط
سید احمد تنکابنی، ۱۳۱۶ (فهرست الفبائی
ص ۶۰۹).

۲. مشهد - رضوی: ش ۱۰۹۶۷، به خط
مرتضی حسینی، بی تا (فهرست الفبائی
ص ۶۰۹).

۱۴۸. هدایة المؤمنات^{۱۴۲}

در ۲۵ ورق راجع به حجاب است.

۱۴۹. هزارستان^{۱۴۳}

رساله ای در محاضرات با خطوط مختلفه
که در ۷۰ جزء و ۲۲۱ ورق نوشته شده است.

۱۵۰. هفت اختر^{۱۴۴}

مثنوی در ۲۵۰۰ بیت است.

۱۵۱. یادداشت نامه^{۱۴۵}

مجموعه ای از آثار ایشان به نظم و نثر فارسی
و عربی است که در ۱۵۰ صفحه گرد آورده
است.

۱۵۲. یادگار نامه^{۱۴۶}

کتابی مرکب از نظم و نثر عربی و فارسی
است.

خطی: ۱. تهران - دانشگاه: ش ۴۷۳۴/۱،

بی تا (فهرست ج ۱۴، ص ۳۶۸۸)

۲. تهران - دانشگاه: ش ۴۷۶۲/۲، بی تا

(ف - فیلمها، ج ۳، ص ۱۰۳)

غروب همر

بعد از نیم قرن تلاش در عرصه علم و پژوهش
در پنج شنبه ششم شعبان سال ۱۳۵۰ قمری
وفات کرد و در مقبره ابن بابویه در شهرری به
خاک سپرده شد.

۱۵۸. مقدمه دیوان صدرالانفاس، ص ۱۲۴.

۱۵۹. همان، ص ۱۲۴.

۱۶۰. الذریعه، ج ۸، ص ۱۵۳.

۱۶۱. مقدمه شرح قصیده انصاف، ص (الف).

۱۶۲. همان، ص (الف).

۱۶۳. الذریعه، ج ۱۰، ص ۳۱۶.

۱۶۴. مقدمه دیوان صدرالانفاس، ص ۱۲۴.

۱۶۵. همان، ص ۱۲۴.

۱۶۶. همان، ص ۱۲۵.

کتاب شیعه (۲)
سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان [۱۳۸۹]

[کتابخانه‌ای]
کتابشناسی فارسی صدرالانفاس (۱۲۶۸ - ۱۳۵۰)

منابع

۱. بشری، جواد؛ کتاب و کتاب پژوهی؛ پارگ ۶، دو ماهنامه آینه پژوهش، ش ۱۲۴.
۲. تربیت، محمد علی؛ دانشمندان آذربایجان، تبریز: بنیاد کتابخانه فردوسی، ۱۳۷۳ ش.
۳. تهرانی، آقا بزرگ، الذریعة الی تصانیف الشیعة، بیروت: دارالاضواء، بی تا.
۴. دانش پژوه، محمد تقی؛ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۳۱ - ۱۳۶۴ ش.
۵. رکن زاده آدمیت، محمد حسین؛ دانشمندان و سخن سرایان فارس، تهران: کتابفروشی اسلامیة و خیام، ۱۳۳۷ ش.
۶. عبرت نائینی، محمد علی؛ تذکره مدینه الادب، تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۶ ش.
۷. کحاله، عمر رضا؛ معجم المؤلفین، بیروت: دار احیاء التراث العربی، بی تا.
۸. انوار، سید عبدالله؛ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه ملی، تهران: وزارت فرهنگ و هنر، ۱۳۴۳ - ۱۳۵۸ ش.
۹. درابی، مصطفی؛ فهرستواره دستنوشته‌های ایران، تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹ ش.
۱۰. فروزینی، محمد؛ یادداشت‌های تاریخی، وفیات معاصرین، ماهنامه یادگاران، ۴۴ - ۴۵، آذر و دی ۱۳۲۷ ش.
۱۱. گلچین معانی، احمد؛ تاریخ تذکره‌های فارسی، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۴۸ ش.
۱۲. نصیری امینی، صدرالافاضل؛ نصیحة المللی و فضیحة الغریل، نشریه کتابداری، ش ۱۱، س ۱۳۵۹ ش.

